

832.391

KÉT BESZÉD

ELMONDATTAK

néhai GRÜNER JAKAB

SÍREMLÉKÉNEK FELADATÁSAKOR

ÓKAPIZSÁN, 5664 ÍJJAR 6Ó 4-ÉŦ
(1904 április 20-án)

KÉT BESZÉD

ELMONDATTAK

néhai GRÜNER JAKAB

SÍREMLÉKÉNEK FELAVATÁSAKOR

ÓKAPIZSÁN, 5664 ÍJJAR 6Ó 4-ÉN
(1904 április 20-án)

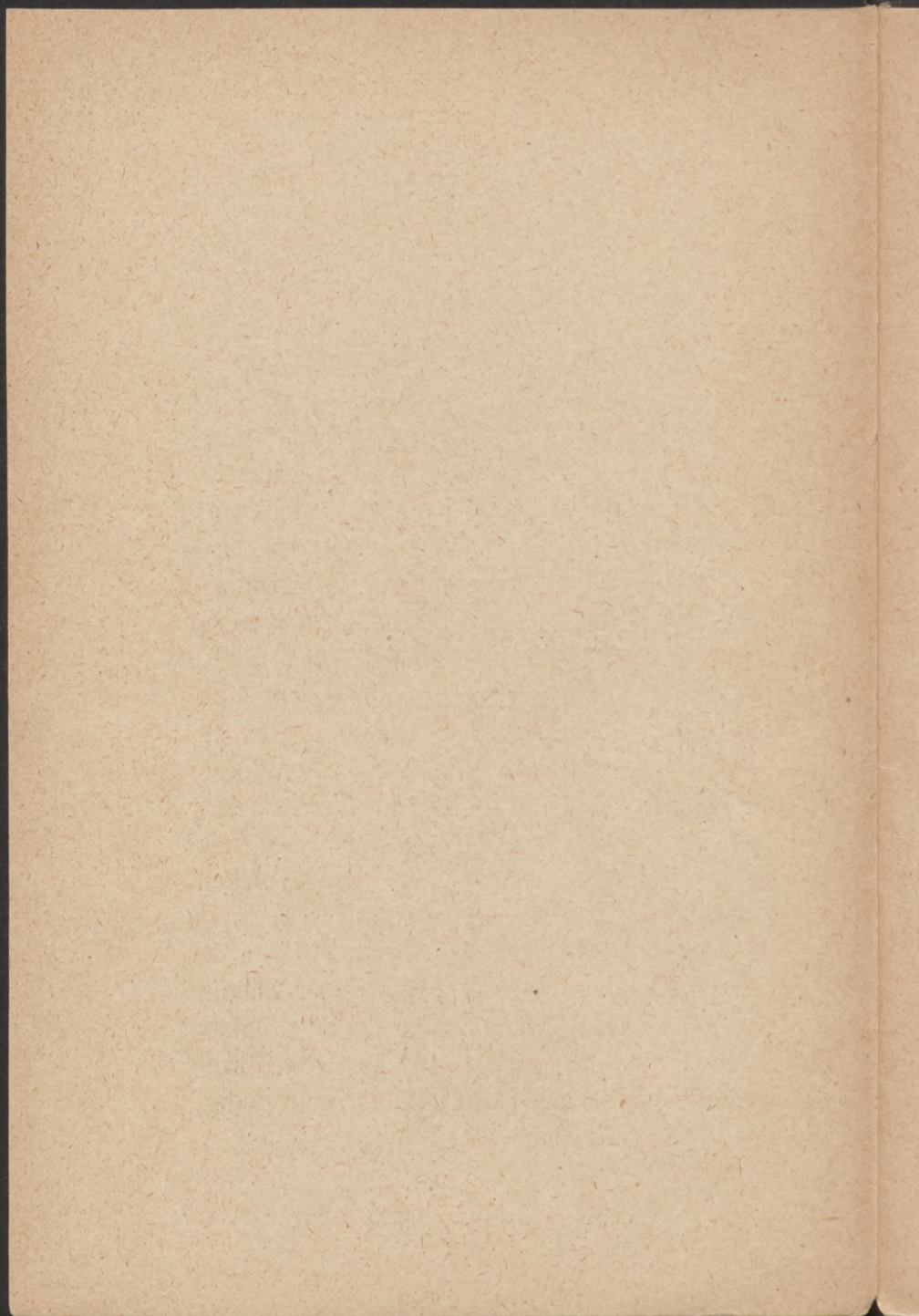
A JÓ SZÍV

MONDÓTTA

DR. ROSENBERG EDE

ÓKANIZSAI RABBI

ooo

שׂא סִבִּיב עֵינֶיךָ וּרְאֵי כֻלָּם נִקְבְּצוּ בְּאוֹ לֶךְ

Óh emeld föl, Grüner Jakab lelke, és hordozd körül jóságos szemeidet és lásd mindezek összegyülekeztek, hogy hozzád eljőjjenek:¹ gyermekeid, hitvesed, testvéreid, mind a szeretteid és velők eljöttünk mi is, barátaid és tisztelőid, hogy a kegyelet ájtatos érzésével áldozzunk emlékednek és ki-mutassuk irántad tiszteletünket itt e sírdomb és emléke előtt, melyeket tiszteletünk tárgyává szentel az, hogy e sírban nyugszik a te jóságos szíved, s hogy e kőemléken ragyog a te áldott neved.

És ahogy itt állunk és ránézünk a te sírodra, keblünkben megújúl a régi fájdalom és a veszteség érzete ismét égeti lelkünket. Óh kérünk, ne vedd zokon kegyeletes szeretetünk fájdalmas áldozását! Hozzád pedig,

¹ Ézéiás 60, 4.

örökkévaló Világlélek Mózes szavaival fohász-
kodunk: וְאַתָּה יְגַדֵּל נָא בָּהֶם Most pedig hadd
növekedjék meg bennünk az öröklét hitének
ereje,¹ mely hit itt a sírok között egyedüli
vigaszunk és reményünk. Amen!

* *

*

Gyászoló családtagok, kegyeletos gyász-
ünnepi gyülekezet! Az emberi kiválóság
megítélésénél mi, a modern művelt világ
gyermekai, az ész, az értelmi erőt szottuk
mértékül tekintetbe venni és ekképen geni-
ről, vagy anyanyelvünkön szólva, lángésről
beszélünk. Nem úgy a bibliai kor embere
és a biblia szellemében gondolkozó későbbi
nemzedékek; ők a szívre néznek és ekként
bölcsh vagy jó szívről, illetve, az ő kifejezé-
süket a mi szólásmódunkra fordítva, a szív
genijéről, lángszívű emberekről szólnak.

Azokról a mesterekről és művészekről
például, kik a templomi berendezés műreme-
keit alkották, a biblia így emlékszik meg:
»És Mózes elhívta mind a bölcshszívű férfi-
akat כָּל אִישׁ חָכָם לָב, kiknek Isten bölcse-
séget adott az ő szíveikbe, hogy alkot-
sanak szent munkálkodásban.«² És amikor,

¹ M. IV. 14. 17. ² M, II. 36, 1—2.

teszem, mi azt mondanánk, hogy Salamon a kelet leglángeszűbb fejedelme vala: az Írás így szól: »És Isten adott Salamonnak לב חכם: bölcs szívet, vagy רוחב לב: tág, nagy szívet.¹ Rabbi Jochanan ben Zakkai azt a kérdést intézi tanítványaihoz, hogy mi az emberi élet legértékesebb adománya, öten szólnak hozzá, küzöttük Rabbi Eliazar ben Arák ezt mondja: לב טוב a jó szív, és a mester, korában Izrael legbölcsebb férfja, öneki nyújtja az elismerés babérágát; mert ebben, úgymond ben Zakkai, minden egyéb bennfoglaltatik.²

Kegyeletes gyülekezet! Ha elém az a feladat tűzetnék, hogy a lehető legkevesebb szóval adjam meg Grüner Jakab jellemzését, én ben Arák nyomán e két szóval felelnék: לב טוב! mert ő a szív genije, ő lángszívű ember volt.

És csakugyan, ha megvizsgáljuk Grüner Jakab jellemét, úgy azt találjuk, hogy minden vonatkozása úgy magánéletében, mint közéleti szereplésében a szívre mutat! Az ő végtelen szeretete például családjá körében, türelmes gyöngédsége élő vérei és áldozatos kegyelete elhúnyt kedvesei iránt, önmegta-

¹ Kir. I., 3, 12; 5, 9 ² P. Áb. II. 9.

gadó lelkiismeretessége és fáradhatatlansága hivatalos munkájában, szívhódító nyájassága a társas érintkezésben és alázatos jámborsága hitéletében, csodálatos irgalmassága a szegények, valamint szíves szolgálatkészsége minden ember iránt — mindez különböző kifejezéssel, de egy értelemmel ezt mondja: לב טוב, mindez az ő áldott jó szívét dicséri.

Nála a lelki élet súlypontja a szívben helyezkedett el. Míg nálunk minden benyomás, gondolat és elhatározás a hideg észen keresztül veszi útját a szívhez, addig nála megfordítva, a meleg szíven át jutott el az elméhez és míg sokan a szív legsajátosabb munkáját, még az irgalmasságot is a számító hideg ész ellenőrzése és jóváhagyása mellett végzik, addig ő az ész legsajátosabb munkáját, még a számvetést is meleg szívével ejtette meg. Grüner Jakab a szívével számolt.

Az ész pedig, a kutató, boncoló, széttagoló elme hasonlatos a fényszóró üveghasábhhoz, mely elemeire bontja a nap egységes fényét, ellenben a szív olyan, mint a gyűjtőlencse, mely összefűz, egyesít. Azért tudta Grüner Jakab sok másnál egységesebben s erőteljesebben felfogni és átérezni az élet örök egységeit, harmoniáit, aminők: a

szeretet, igazság, szépség, béke, Isten, dicsértessék a neve! És innen volt az az egyöntetűség, egység és összhangzatosság, mely az ő jellemét kitüntette s melyben az élet sok ellentéte kibékült és megengesztelődött. Azok az éles ellentétek is, melyek a hitélet terén a jelen és múlt között fönnállanak és sok szívbe meghasonlást vittek bele, ezek is megesztelődtek és harmóniába olvadtak össze az ő szívében, s míg ő egyfelől minden ízében modern ember volt, másfelől jámbor szívének egész meleg kegyeletével csüggött a múlt vallási szent hagyományain.

Azoktól a rombolásoktól ugyan, melyeket az új idők szelleme s életalakulása az apáinktól öröklött gyakorlati hitéletünk templomában véghezvittek, mint egyikünk sem, ő sem kíméltetett meg teljesen; de míg sokan közönynyel vagy épen kicsinyléssel tekintenek e szent romokra, addig ő kegyeletos fájdalommal hajolt föléjük, s rája is alkalmazható az a szép s meleg szó, melylyel a zsoltáráköltő Izrael viszonyát rombadólt templomához jellemzi: **כִּי רָצוּ עַבְדְּךָ אֶת אֲבִנֶיהָ** **וְאֵת עִפְרָה יְחֹנְנִי**, a te szolgálid szeretik az ő köveit és porát becézgetik.¹

¹ Zsolt. 102, 15.

És azok az ellentétek is, melyek napjainkban társadalmunk egységét megbontják és különösen felekezeti szűkkeblűségben megnyilvánulnak, ezek is elsímúltak az ő jóságos, mindeneknek megnyiló szívében.

A hajdankori jeruzsálemi szentélyben, mondja a hagyomány, sátoros ünnepen a világ minden népe felekezeteért mutattak be engesztelő áldozatot.¹ Grüner Jakab ilyen szellemben áldozott az emberszeretet oltárán: mindenekért, személyválogatás és felekezeti tekintetek nélkül, csak az embert nézve és az ő szükségét. És mivelhogy mindeneknek megnyilt az ő szíve, azért nyitlak meg mind a szívek ő néki s nem volt szív, mely nem érzett bánatot s nem volt szem, mely nem hullatott könnyeket, amikor ez a sír, Grüner Jakab sírja megásatott, és ahogy a hantok tompa ütéssel rázuhantak az ő koporsójára: minden ütés szíven találta az embereket.

Valóban, mind az a szeretet, melynek iránta való megnyilatkozását láttuk, voltaképpen nem volt más, mint visszaverődése annak a szeretetmelegnek, mely az ő szívéből kisugárzott, úgy, mint ahogy visszaverődik a símára csiszolt érclapról a napnak

¹ B. Talmud Sukka 55b.

rája eső sugárfénye. Csakhogy, persze, míg a símára csiszolt érclemez az ő teljes egészében veri vissza a rája eső napfényt, addig a gyarló emberi szív alig egy részét tudja visszatükröztetni a rája sugárzó szeretetmelegnek.

Valóban, te a szívnek embere voltál, Grüner Jakab, azért fogjuk szívünkben megőrizni a te képedet, míg csak az is utolsót nem dobbantott.

*

Ím ilyen élet elvesztésének vagy te emléke, óh mély gyásznak néma emléke, kit beszédessé teszen Grüner Jakabnak homlokdra vésett neve. Ha nyomunkba új nemzedék lép, szólítsd meg, ki szereteteinek sírját keresve, e családi sírhely közelébe ér, mondd meg neki, hogy ezt a családot akkor érte a legnagyobb veszteség, amikor ez a sír megnyílt, hogy Grüner Jakabot magába fogadja és mondd meg neki, hogy rejtett ölében e hant egy szívnek őrzi féltett hamvait, mely egykoron a szeretet szent oltára vala és קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעל: az oltár romjaiban is megőrzi egykori szentségét, mindörökre.¹

¹ B. Talm. Zebat 107b ; I. Maim h. b. habhira 7, 7.
שאנפ"י שחרב בקדושתו עומר

Mi bennünk pedig, kiknek megadatott látnunk őt és éreznünk szíve szeretetmelegét — mi bennünk pusztá látásod is a veszteség érzetét fogja fölkelteni életünknek mind az alkonyatáig, de egyben a hála érzetét is a Gondviselés iránt, hogy őt ide küldte és hozzánk küldte, hogy szívét oly gazdagon megáldotta és ezt az áldott szívet nekünk adta és ekként valósággá lesz benned az Írás szava: והאֵן הוּאֵת אֲשֶׁר שְׁמִי מִצְבֵּה יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים Ez a kő pedig, melyet kegyeletnek emlékeül állítottam, Isten háza gyanánt lészen,¹ mely égre irányítja szemeinket s imára hangolja lelkünket.

És ezzel felavatunk ím kegyeletes rendeltetésedre. Isten oltalma virrasszon fölötted és Isten békéje virrasszon Grüner Jakabnak általad jelzett sírhantja fölött. Amen!

És most néked adom át a szót, Grüner Jakab halhatatlan lelke, és én csak tolmácsa leszek s, gondolom, nem hivatlan tolmácsa a te érzéseidnek szeretteidért, szülővárosod- és vallásközségedért égbe fohászkodó könyörgésednek.

— Mennyei Atyám! Kisebb vagyok én minden Te szeretetednél s jótéteményeidnél, melyet cselekedtél a Te szolgáladdal, oh

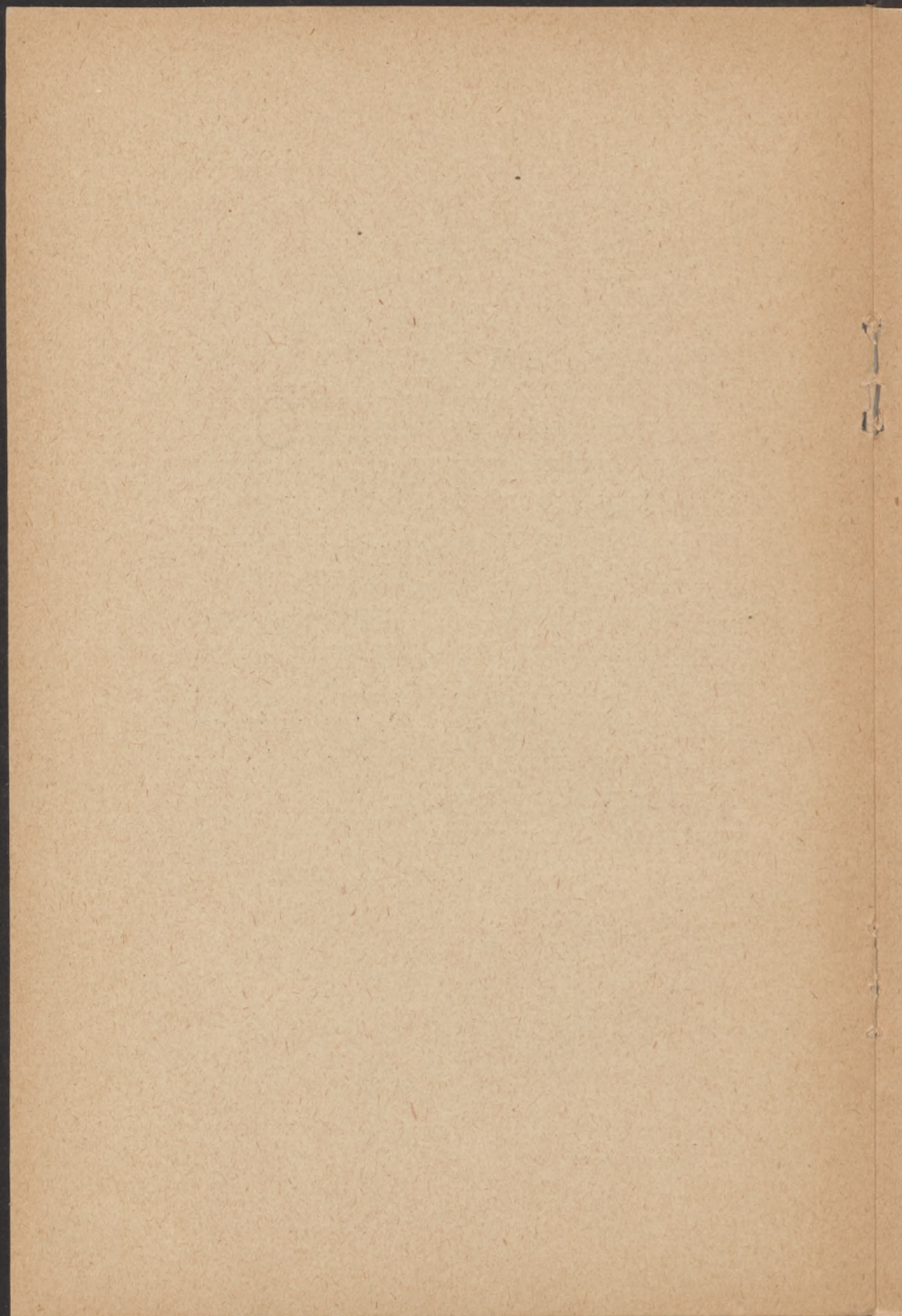
¹ Mózes I., 28, 22.

méltass hát most is kegyelmedre engem s fogadd kegyesen az én imádságomat. Áld meg, jó Isten, gyermekeimet, vigasztald meg özvegyemet, tedd boldoggá egész családi vérségemet! Oh add, hogy a Benned hívő, hitvallásukért és az élet minden eszményi javaiért hevülő és áldozni kész nemes szívek családomból soha ne hiányozzanak; add hogy az irgalmas emberszeretetnek mindig oltárai legyenek családom kebelében, melyeken szeretett véreim büszke, lelkes zsidókül mutatják be áldozataikat. Áld meg, jó Isten, szülővárosomat és légy kegyelmes Gondviselője népének és áldásra munkálkodó minden közcélú intézményeinek és adj, jó Isten, kebelében fönnmaradást s virágozást vallásközségemnek, a Te nagy nevedért. **הנני ושמע תפילתי**: Légy kegyelmes hozzám s hallgasd meg imádságomat.¹

Így legyen a Te szent akaratod.

Amen!

¹ Zsolt. 4, 2.

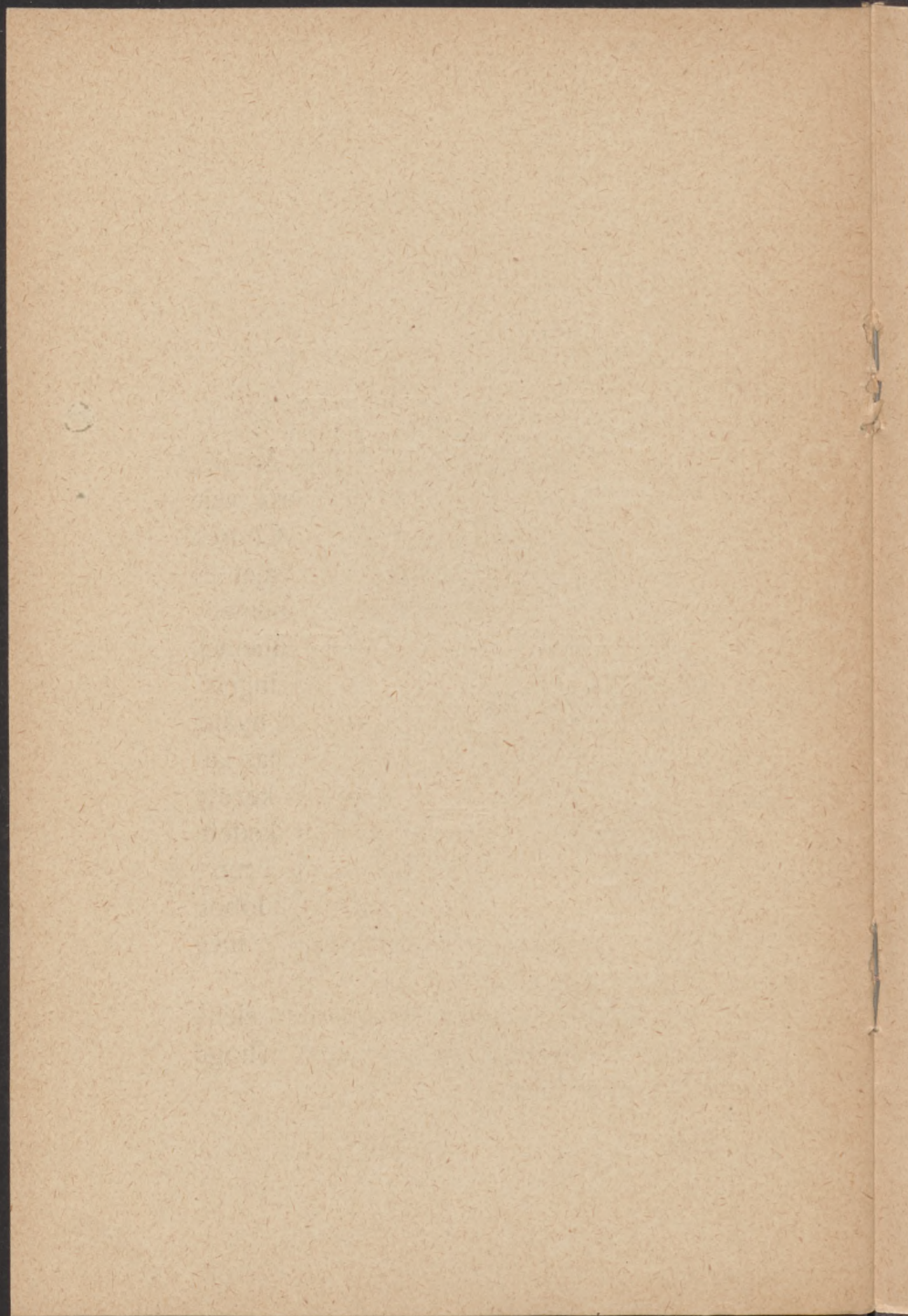
SÍRKÖ-ÁVATÓ

MONDOTTA

———— FEIGL L. F. ————

GYÖNGYÖSI FŐRABBI

————
o o o

A Szentírásban olvassuk, midőn Mózes, a mi halhatatlan törvényadónk, Jethró veje és juhainak pásztora, hajdanta a Choreb hegy tövében legelteté ipájának nyáját és a távolban egy csodás rejtélyes tűnemény bilincselé le figyelmét, úgy ő érzelmeinek sugallatát követve és a kíváncsiság ingerének helyt adva, az őrzésére bizott nyáját egy pillanatra magára hagyta, a csodás látvány felé sietett és tanulmányozni kezdte az előtte elterülő dolog nyitját, elmélkedett, hogy tulajdonkép, hogy lehet, az והסנה בוער באש, hogy »egy csipkebokor csak úgy lobog a tűzlángban והסנה איננו אוכל¹ és az még sem emésztődik el!«

De alig bontogatta a pásztornak élénk fantáziája szárnyait, úgy íme egy suhogó nesz üté meg fülét.

¹ Móz. II., 3, 2.

Ugyanis egy isteni alak mutatkozott az égő csipkebokor háttérében, ki e rövid, lakonikus, de nagy horderejű szavakat intézte a merengő pásztorhoz: Vigyázz. 'אל תקרב הלם' »Ne lépj egész közel ide.« של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש¹ »Vesd le gyorsan lábaidról sarúidat, mert a hely, amelyen most állsz, az szent talaj!«

Mélyen tisztelt gyászoló gyülekezet!

Szeretett, kesergő rokonaim! Most, midőn én is a rokoni szeretet és ragaszkodás érzelmeitől indítatva, otthagytam pár napra a nyáját, szeretett híveimnek táborát, — kiknek szellemi őrzése, mint lelkipásztor kezeimre bízott — és ide siettem a Mátraaljából, az alföld e temetőjébe, hogy jelen lehessen ama kegyeleti aktusnál, midőn sírkő által megjelöltetik az utókor számára, ama hant, amely a legnemesebb emberek egyikeinek porladozó tetemét rejtegeti maga alatt és mint gyarló ember elmélyedek vétkes gondolatokba és tűnődöm afelett, והנה הסנה, vajjon az a tövis, amelyet köznyelven halálnak szoktunk nevezni, miért nem rettent vissza romboló munkája végzésétől, ama

¹ Móz. II., 3, 5. ² U. o.

végzetlen nagy szeretettől — **בוֹעַר בָּאֵשׁ** —
mely mint izzó tűz égett e kesergő család-
tagok szíveiben, az itt nyugvó, örök álmát
alvó megdicsőült iránt? **וְהִסְנֵה אֵינֶנּוּ אוֹכֵל** miért
nem emésztette el a mérhetetlen szeretet és
tisztelet e lángja, a halál e szűrő tövisét,
amely ma tizenegy hónapja, oly könnyörte-
len módon sebezte meg az itt álló nemes
anya, derék özvegy, szerető és önfeláldozó
árvák és hű odaadó testvérek és rokonoknak
vérző, sajgó szíveit? Úgy én is, mint egyko-
ron Mózes, a törvényadó, egy isteni hangot
vélek itt e temetőben hallani, amely int, figyel-
meztet. **אַל תִּקְרַב** Te véges eszű gyarló lény **אַל תִּקְרַב**
הָאֵל ne lépj ily vétkes gondolatok terrénu-
mára, kifürkészhetetlen akaratom indokait ne
kutasd, ne feszegetsd, úgy sem érted te meg
azokat, ne tépj tehát fel hegedő sebeket,
— **שֶׁל נַעֲלִיד מֵעַל רִגְלֶיךָ** — hanem vedd le
inkább lábaidról sarúidat, tisztítsd meg azo-
kat a hétköznapias gondolatok porától, mely
a fájdalmak kígyódzó ösvényein reájok tapadt
és légy tudatában annak, **כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה**,
עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הִיא¹ hogy szent reád
nézve a talaj, amelyen most állsz, mert hisz
annak rögei, oly derék megdicsőült egyé-

¹ Mózes II., 3, 5.

nek porhüvelyét földik, itt az egész vonalon, kiket egykoron vérbeli rokoni kötelék fűzött hozzád, és jámbor istenfélő, sajna — immár szintén örökre elszenderedett édes atyádhoz, sőt kik közül egynek te névhordozója is vagy!

De nem is az a célja, mélyen tisztelt gyászoló gyülekezet! Szeretett kesergő rokonaim! a mai kegyeleti aktusnak, hogy a panaszok keserves hangjai toluljanak ilyenkor ajkainkra. Nem ostromolni jöttünk most ide kérdéseink lövegeivel, az isteni végzet hatalmas erődjait és bástyáit, ama érzékeny csapásért, melyet tizenegy hónap előtt reánk mért, mert a könyvek özönének, a panaszok légióinak csak ott bent a városban, a ravatalok előtt, amelyek egész ridegségében tárják elénk sorscsapásaink gyászos voltát, vannak gyülekezési helyök, de itt künn a a temetőkben a domborodó sírhantoknál, a csendes és öröklétű pihenés e helyeinél a gyász hónapok leteltével immár a jámbor megadás és megnyugvás érzelmeinek kell megnyilatkoznia!

És valamint a tengeri utas előtt a szírt, amelynél hónapok előtt, tomboló vihar közepette csapkodó, korbácsoló hullámok által

hajótörést szenvedett, a vész pillanatában, oly szörnyűnek tetszik, de később verőfényes időben, amidőn ismét arra száguld vitorlás hajója, e szikla mohás, bársonyszerű ormával egész regényszerűnek tűnik. Ehhez hasonlók a megsebzett emberi szívek érzelmei is. A gyászeset pillanatában merő kétségbeesés az osztályrészünk, szinte elviselhetetlennek tartjuk fájdalmunkat és meg gondolatlanságunkban még az égi igazságot is kétségbe merjük vonni és szemrehányólag tekintünk oda fel a magasba könybe lábadt szemeinkkel. De ha hónapok letelte után eljő a sírkőfelavatásnak ideje, úgy mintegy kiengesztelődve lépünk a drága földi maradványokat borító sírhant elé — **הצור** — és az égi szírtől, a mennybéli hatalmas sziklától, amelynél élethajónk megfeneklett, most már nem idegedkedünk annyira, hanem jámbor megadással elismerjük róla — **תמים פעלו** — hogy minden cselekedete tökéletes — **כי כל דרכיו משפט** — és ha útjai olykor-olykor lesújtóak, ítéletszerűek is, azért mégis **אל אמונה ואין עול צדיק וישר** — a hűség Istene hibanélküli, igaz és egyenes Ő!

¹ Mózes V., 32, 4.

És habár hirtelen, egész váratlan és még elég fiatalon szólította is el tőlünk a bölcs isteni gondviselés családunk ékességét, megdicsőült Grüner Jakabot, azért ne zúgolódjunk ellene, szeretett kesergő rokonaim! hiszen a megboldogult — valljuk be őszintén — a rövid hat évtizedben, ameddig földi pályafutása tartott, többet cselekedett a közjó érdekében, mint sok ezer közönséges, szívtelen halandó egész nemzedékeken át. Mert ő neki Isten nemcsak vagyonszerű tehetséget adott az emberszerető munka kifejtéséhez, hanem a tényezőhöz a rugót, a legfőbb kelléket, a szívet is megadta.

Tántoríthatatlan becsületesség színarany, kristálytisztá jellem, tapintattal párosult jótekonyság voltak mindenkor a vezércsillagok, melyek az élet egéről megvilágították, beragyogták a megkisérlés legsötétebb éjszakáiban az ösvényt, amelyen megdicsőült Grüner Jakab haladt szíve utolsó dobbanásáig. Méltán alkalmazhatjuk ő reája is, a talmudi elbeszélést, amely Sámuel a talmudi bölcsről feljegyezte, hogy midőn meghalt, תלו מפתחו ופנקסו בארנוני¹, úgy egy kulcsot és egy könyvet aggattak koporsójára, mintegy

¹ Szemochausz VIII.

kifejezve általa, hogy az elhúnyt hűségesen sáfárgodott életében e két tárggyal.

Megdicsőült Grüner Jakab életműködését is a leghűbben jellemzi e két jelvény. Ugyanis **מפתחו** vagyonához a kulcs, mindig kezében volt, tág nemes szívének a kapúja szüntelen nyitva állott, nem zárult az be felekezetkülönbség nélkül egyetlenegy kéregető és szűkölködő előtt sem. — **פנקסו** — Üzletkönyveinek lapjai pedig egyetlenegy oly tételt sem tartalmaznak, amely önzést, kapzsiságot és jellembeli fogyatkozást tanúsított volna. **והוא כהן לאל עליון** Igaz Kohánita volt ő, a szó legnemesebb értelmében, ki mindig csak áldást, segílyt osztogatott az élet templomában a dobogóról kortársai számára.

Ezt a bőkezűséget jelképezik ama kirtárt, nyitott tenyerek is, amelyek ott díszlenek a most általunk felavatandó sírkő fején és melyek útmutatóúl szolgálnak majd azon számtalan keresőknek, kik majd betérnek e temetőbe Isten e szántóföldjébe, hogy felkeressék Ókanizsának egyik legderekabb volt polgárát, Grüner Jakabot, kinek nemes emléké, egyik nemzedék a másiknak fogja

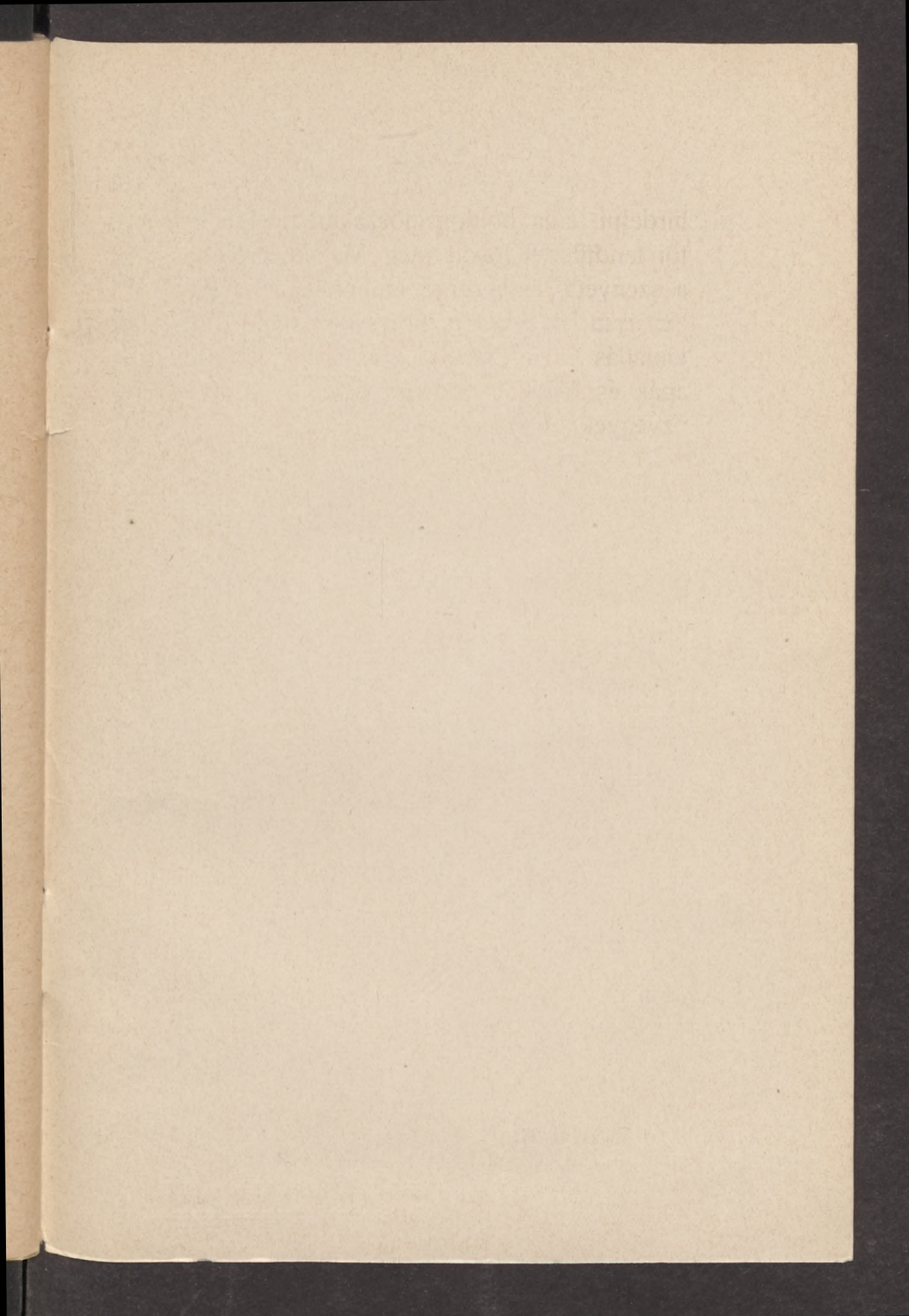
¹ Móz. I., 14, 18.

hirdetni, ama boldog időszakig, amelyet költői lendülettel jósolt meg Malaki próféta a a szenvedő és kesergő emberiségnek: והשיב לב אבות על בנים וכו'¹, hogy eljő majd a fel-támadás ideje, amely visszaszolgáltatja az apák és férjek elrabolt szíveit, az árvák és özvegyek számára!

Amen.

¹ Malaki 3, 24.

Kaufman Ábrahám könyvnyomdája
Máramarosszigeten
